

FRANZ SCHMIDT

Symfoni nr 4

Österrikaren Franz Schmidt föddes samma år som Arnold Schönberg, men de representerar två stilistiska ytterligheter. Medan Schönberg blev en nyare musiks banérförare har Schmidt kallats den siste klassikern, ja till och med den siste symfonikern. Det sistnämnda kan möjligen stämma om man bara följer traditionslinjen Beethoven-Brahms-Bruckner. Schmidt lärde faktiskt personligen känna såväl Brahms som Bruckner. Som sextonåring studerade han en tid för professor Bruckner. Schmidt var för övrigt cellist i operaorkestern i Wien under de år Mahler

var dess dirigent. Han övergav cellon 1914 för att kunna komponera på heltid, men det hindrade inte att han också blev kompositionsprofessor vid Wiens Staatsakademie och direktör för stadens konservatorium. Under en stor del av sitt liv var han sjuklig, så det är en ren bedrift att han kunde upprätthålla sina åtaganden och ändå hinna komponera en stor produktion av synnerligen högklassig musik: fyra symfonier, två operor, ett förnämligt oratorium och en rad betydande kammarmusikverk.

De sista femton åren av sin levnad komponerade han sina bästa verk. 1933 växte den sista av hans fyra symfonier fram i skuggan av personliga olyckor. Hans första hustru hade tidigt blivit mentalsjuk och 1919 tagits in på sjukhus för gott, 1929 avled hans dotter, vilket medförde såväl psykiskt som fysiskt sammanbrott. Det är inte förvånande att symfonin kom att handla om kärlek, död och lidande - han kallade den "Requiem för min dotter", men det blev också hans egen svanesång, hans sista storverk. Det är en komplex och intensiv komposition. De tre satserna spelas utan paus och är formade symmetriskt med ett stort tragiskt adagio som medelpunkt. Detta adagio är en sorts sorgmarsch och symfonins tyngst vägande avsnitt. Men också inledningen - och därmed även avslutningen - hör till Schmidts finaste infall. Detta vemodiga och melankoliska trumpetsolo talar direkt till hjärtat. "Kodan är en död i skönhet, där hela livet ännu en gång sveper förbi", menade tonsättaren. Allt dör bort till intet på ett C.

© Stig Jacobsson

SYMFONIKONSERT

Malmö Konserthus, torsdag 6 mars kl 19.30

2007/2008

MALMÖ SYMFONIORKESTER
VASSILY SINAISKY dirigent
SVEN BULLER oboe
ANDREAS SUNDÉN klarinett
ANNIKA AMUNDSSEN fagott
HENRIK HALÉN horn
Marika Fältskog, konsertmästare

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756-1791)
Sinfonia concertante Ess-dur för fyra blåsare K 297b 25 min

Allegro
Adagio
Andantino con variazioni

PAUS

FRANZ SCHMIDT (1874-1939)

Symfoni Nr 4 C-dur 45 Min

Allegro molto moderato -
Adagio -
Molto vivace
Primo tempo un poco sostenuto

VASSILY SINAISKY dirigent

Vassily Sinaisky är MSOs chefsdirigent sedan januari 2007. En rutinerad musiker med diger meritlista. Tiden efter Musikonservatoriet i Leningrad var han assistent till den legendariske dirigenten Kirill Kondrasjin hos Moskva-filharmonikerna. Sinaisky vann guldmedaljen i den prestigefyllda Karajantävlingen 1973 och engageras sedan dess av orkestrar över hela världen. Konserter och skivinspelningar kritikerrosas. Åren 1991-1996 var Sinaisky chefsdirigent och konstnärligt ansvarig för Moskva-filharmonikerna. Därefter erhöill han samma position hos Ryska statens symfoniorkester (Jevgenij Svetlanovs tidigare orkester), som han lämnade så sent som 2002.

Numera har Vassily Sinaisky sin bas i Amsterdam, där han bor på Bachstraat ett stenkast från Concertgebouw. Staden är ett stort musikaliskt centrum och det är nära till allt. Inte minst till Manchester i England och uppdraget som förste gäst-dirigent sedan 1996 för BBC Philharmonic Orchestra. Mycket tid kommer förstås också att tillbringas här i Malmö de närmaste åren.

Med BBC-orkestrern i Manchester har han gjort ett antal skivinspelningar på Chandos, främst med rysk musik av bl a Balakirev, Sjtidrin, Glinka och Sjostakovitj. Sommaren 2007 påbörjade han och MSO inspelningen av Franz Schmidts fyra symfonier för skivmärket Naxos.

Nyligen har Sinaisky dirigerat Los Angeles Philharmonic, BBC Symphony Orchestra, Concertgebouw-orkestrern i Amsterdam och varit på turné i Spanien med City of Birmingham Symphony Orchestra. Säsongen har också innehållit debuter med Pittsburgh Symphony Orchestra och Finska Radions Symfoniorkester. Genom åren har Sinaisky även arbetat mycket med opera och varit förste gäst-dirigent vid Bolsjoj i Moskva. Han har haft framgångar vid Komische Oper i Berlin och English National Opera i London. I år debuterar han med San Fransisco Opera.

10 kontrabasar och många pukor = stor orkester.

Foto: X-ray, Malmö

MALMÖ SYMFONIORKESTER

Malmö SymfoniOrkester (MSO) består av 100 begåvade musiker som ständigt briljerar i ett rikt och mångskiftande konsertutbud. MSO är stolta traditionsbärare av den symfoniska repertoaren, men strävar också efter att föra den vidare in i framtiden. MSO lägger mycket energi på att hålla sig väl framme i de symfoniska trenderna i nuet och utveckla nya konsertkoncept, bl a dataspelsmusik och äventyr med olika teman. Nallekonserterna för de minsta är ett eget varumärke. Publiken i Malmö Konserthus är stor och entusiastisk, MSOs konserter har ca 90% beläggning. Skivmärkena Naxos och BIS sprider MSOs klang ute i världen. Flera inspelningar har blivit internationellt uppmärksammade med första pris i tävlingar som "Cannes Classical Award" och "Diapason d'Or". Utgivningen av Berwalds symfonier med MSO under ledning av Sixten Ehrling nominerades till ett av världens finaste priser "Gramophone Award".

SVEN BULLER oboe

Sven Buller har studerat oboe för bl a professor Erik Niord Larsen vid Musikhögskolan i Göteborg. Åren 1991-1995 var han oboist i Helsingborgs Symfoniorkester, från och med 1995 är han medlem av Det Kongelige Kapel i Köpenhamn. Sven har även arbetat vid Göteborgs-Operan, med Göteborgs Symfoniker samt Kungliga Filharmonikerna i Stockholm och säsongen 2003/2004 var han solooboist i MSO.

Sven Buller var oboesolist i Mozarts Sinfonia concertante med Helsingborgs Symfoniorkester 1992.

ANDREAS SUNDÉN klarinett

Andreas Sundén började spela klarinett vid sju års ålder hemma i Åmål. Senare följde lektioner vid Ingesunds Musikhögskola. Efter gymnasiet började han vid Norges Musikkhøgskole i Oslo, där han 2001 tog examen med högsta betyg. Därefter följde soliststudier under två år för Hans Deinzer i Italien och sedan dess regelbundet för professor Yehuda Gilad i Los Angeles. Han har också deltagit i en rad mästartklasser, bl a för Michael Collins. Andreas Sundén har erhållit flera av Kungliga Musikaliska Akademiens utlandsstipendier och varit prisvinnare i Ljunggrenska tävlingen 2001 i Göteborg och Haverhill Sinfonia Soloist Competition 2004 i England. Han är även aktiv som kammarmusiker och initiativtagare till Nordic Chamber Soloists som är en flexibel kammarmusikgrupp med handplockade unga musiker från Norden. Andreas Sundén anställdes som soloklarinettist i MSO förra året. Samma position har han haft vid Den Norske Opera i Oslo, Helsingborgs Symfoniorkester och Kungliga Filharmonikerna i Stockholm.

Andreas Sundén har bl a varit solist med Radioorkestern Oslo (NRK), Musica Vitae, Den Norske Operas Orkester, Leonberg Sinfonieorchester i Tyskland samt vid Musikfestivalen i Hardanger.

ANNIKA AMUNDSEN fagott

Annika Amundsen är anställd i Malmö SymfoniOrkesters fagottstämman sedan 1998, dessförinnan tjänstgjorde hon på Malmö Opera och i Gävle Symfoniorkester. År 2000 spelade hon - efter studier och arbete i Tyskland, Danmark och Sverige - sin diplomkonsert med Kungliga Filharmonikerna i Stockholm. På programmet stod John Williams verk Five Sacred Trees, en solokonsert som hon också framförde med MSO våren 2003.

Annikas stora intresse för ny musik har lett till ett nära samarbete med tonsättaren Erik Peters som har tillägnat henne två verk. Under 2008 hoppas hon få framföra ytterligare ett specialkomponerat verk, en konsert för fagott och blandad kör som tonsättaren Olof Lindgren har skrivit för henne. I Malmö har Annika haft ett uppskattat samarbete med poeten Bertil Pettersson. Tillsammans har de framträtt med musik- och poesiföreställningar runt om i Skåne.

HENRIK HALÉN horn

Valthornisten Henrik Halén kom första gången till Malmö SymfoniOrkester 1975, då för ett vikariat på tre veckor som förlängdes till och med våren 1978. Efter provspelning tillträdde Henrik tredje alternerande första hornplatsen och är sedan mitten på 1990-talet stämledare för hornisterna i MSO. Henrik Halén utbildade sig till musikalärare med horn som huvudinstrument på Framnäs utanför Piteå 1969-1974 samt vid Musikhögskolan i Stockholm 1974-1975. Parallellt med arbetet som musiker i MSO har Henrik varit musikalärare bl a vid Heleneholmsgymnasiet i Malmö och sedan början på 1990-talet vid Musikhögskolan i Malmö.

Henrik Halén har framträtt som hornsolist med MSO vid en rad olika tillfällen under årens lopp.

WOLFGANG AMADEUS MOZART

Sinfonia concertante för fyra blåsare

Orden Sinfonia concertante antyder att ett verk med denna titel varken är en symfoni eller en konsert. Det kanske snarare är fråga om båda delarna. En Sinfonia concertante har alltid fler än en solist, men dessa är inte fullt lika exploaterade som i en solokonsert. Alltsedan den wienklassiska tiden har man skrivit sådan musik, och visst finns det beröringspunkter med barockens concerto grosso. Ofta skrevs dessa verk för tonsättarnas musicerande vänner, det finns exempel på mycket udda instrumentsammansättningar.

Mozart skrev två sådana verk, ytterligare några finns fragmentariskt bevarade. Den ena skrevs för två stråkmusiker, den andra för fyra blåsare. De har en älskvärd och underhållande yta, som när man kryper under den visar sig vara både imponerande hantverksskickligt gjorda och innehålla tragiska tankar. Det är denna kombination som gör Mozarts musik så älskad av både vanliga musikvänner och experter.

Mozart befann sig i Paris mellan april och juni 1778. Det visade sig att han som 22-åring inte alls blev lika uppmärksam och älskad som när han förra gången besökte den franska huvudstaden som litet underbarn. Nu var han glömd och man betraktade honom mest som en konkurrent som måste bekämpas. Tillfällen att få egna verk framförda var ringa. Men han erbjöds att skriva ett balettslag (Les petits riens, K 299b) i en annan tonsättares opera. Mo-

zarts namn nämndes aldrig i sammanhanget och han fick inget betalt. Men direktören för Concerts Spirituels, Jean le Gros, visade sig samarbetsvillig. Han beställde en symfoni (nr 31, den som kallas "Paris", K 297) som gjorde så stor lycka att direktören utnämnde den till den bästa symfoni som skrivits för hans institution. Dessutom skrev Mozart under den här tiden en Flöjtkvartett. Men det som upptog det mesta av hans tid var oron kring hans mors sjukdom och död. Hon hade ensam följt sin son till Paris, och brevväxlingen med pappa Leopold hemma i Salzburg är oerhört gripande.

Ensam och övergiven i Paris träffade Mozart några gamla vänner från orkestern i Mannheim; flöjtisten Wendling, oboisten Ramm, hornisten Punto och fagottisten Ritter. Jean le Gros gick också med på att köpa ett konsertant verk för dessa solister av Mozart. Men inför det tänkta uruppförandet hade stämaterialet försvunnit. Kanske hade någon avundsjuk rival stulit det. Det blev i alla fall ingen konsert, och sedan försvann även partituret. Först mot mitten av 1860-talet återfann man det och då med all sannolikhet i bearbetat skick. Detta manuskript är inte skrivet med Mozarts handstil och flöjten hade bytts ut mot klarinetten. Man frågade sig länge om det här verkligen var Mozarts försvunna Sinfonia concertante, men man tycks nu ha bestämt sig för att så är fallet även om någon annan försiktigt kan ha bearbetat det. Verket har i alla händelser allt man kan önska av ett Mozartverk. I den långsamma satsen hittar man till och med små varsel om Trollflöjten och finalen är full av hyss och infall till glädje för solisterna.

Christian Cannabich, (1731-1798), efterträdde 1774 Johann Stamnitz, legendarisk ledare av orkestern i Mannheim. Cannabich, strävade efter klarhet, briljans och diciplin. Orkestern ansågs vara den bästa i Europa.

Cannabichs hushåll var alltid öppet för gästande artister och kollegor. Mozart, på besök 1777-1779, skrev till sin far Leopold "Jag kan inte beskriva vilken god vän Cannabich är".

Och Leopold Mozart skriver i sin tur " Mannheim, detta berömda hov vars strålar likt solens, lyser upp hela Tyskland, ja till och med hela Europa". Cannabich arbetade för att ge Mozart anställning och uppdrag under hans vistelse i Mannheim. Mozart gav regelbundet pianolektioner åt Cannabichs dotter Rosina, till henne komponerade han Sonat i C-dur K 309.

© Stig Jacobsson

